

ВПЛИВ АГРОКОРПОРАЦІЙ НА СТАЛІСТЬ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ

Прокопчук О. А., к.е.н., доцент

Постановка проблеми. Однією з ідентифікуючих тенденцій розвитку вітчизняного аграрного сектора є інтенсивне розгортання корпоративних відносин. Господарючі суб'єкти корпоративного типу, акумулюючи значні масиви земельних та фінансових ресурсів, формують потужний виробничий потенціал, реалізація якого впливає не лише на економічну ефективність аграрного виробництва, а й на соціально-економічний та екологічний стан сільських територій. В такий спосіб агрокорпорації стають активними суб'єктами сільського розвитку, □н.□зпечуючи ми складовими якого є нарощування обсягів аграрного виробництва, відтворення потенціалу сільської громади і збереження навколишнього природного середовища. Це обумовлює доцільність визначення впливу процесу корпоратизації аграрної економіки на сталість сільського розвитку.

Аналіз останніх досліджень. Теоретико-методологічні засади становлення та функціонування корпоративного сектора аграрної економіки викладені в численних працях вітчизняних вчених, зокрема Андрійчука В.Г., Гайдуцького П.І., Зіновчука В.В., Маліка М.Й., Пасхавера Б.Й., Саблука П.Т. та інших. Однак, недостатньо дослідженими залишаються питання впливу корпорацій на ефективність функціонування аграрного виробництва і стан сільських територій.

Метою дослідження є ідентифікація тенденцій розвитку корпоративних відносин в контексті їх впливу на сталість сільського розвитку. *Об'єктом дослідження* є процес формування корпоративного сектора аграрної економіки. *Методологічною основою дослідження* визначено закони та принципи сучасної теорії ринкової економіки. Дослідження здійснювалося на матеріалах Житомирської обласної державної адміністрації, наукових публікацій вітчизняних і зарубіжних фахівців щодо означеної проблеми.

Результати дослідження. Формування корпоративного сектора аграрної економіки розпочалося зі становлення ринкових відносин і стало результатом роздержавлення, приватизації та акціонування господарюючих суб'єктів. Стихійний та масовий процес перерозподілу власності 90-х □н... поступово набував ознак цілеспрямованості і переходив до легальних технологій корпоративного управління. Корпоратизація розпочалася з переробної промисловості, що забезпечувала високу оборотність капіталу, тоді як сільськогосподарське виробництво мало низьку інвестиційну привабливість, що визначалася наявністю сукупності загальноекономічних та галузевих ризиків. Однак, перспективність сільського господарства як об'єкта інвестування акціонерного капіталу динамічно зростала, в результаті дії низки факторів, таких як сприятлива кон'юнктура світового та внутрішнього ринків агропродовольства, низька

вартість робочої сили, сприятливий рівень оподаткування для сільськогосподарських товаровиробників, недосконалість законодавства щодо регулювання земельних відносин.

Дослідження сучасних тенденцій розвитку аграрних корпоративних відносин ускладнюється відсутністю офіційної статистичної інформації щодо діяльності корпоративних структур. Тому основними інформаційними джерелами виступають наукові публікації вчених та довідкова інформація, розміщена на офіційних сайтах державних органів виконавчої влади. При цьому корпоративні агроформування досліджуються під назвами агрокорпорація, агрохолдинг, агропромислова група, інвестиційна компанія та ін.

Нині в Україні функціонує більше 100 агрохолдингів [1]. З них понад 15 мають в обробітку над 100 тис. га сільськогосподарських угідь (Укрлендфармінг – 430 тис. га, Інвестхолдинг НСН – 400 тис. га, Кернел Групп – 255 тис. га, Харвіст Холдинг – 225 тис. га) [2]. На сільських територіях Житомирської області здійснюють діяльність 7 потужних агрохолдингів (Нібулон, Райз, Лотуре, Галекс, Тако, АТК, Світанок), спеціалізованих на виробництві продукції рослинництва і тваринництва. У їх землекористуванні перебуває понад 300 тис. га сільськогосподарських угідь [3].

Наявність потужного фінансового потенціалу забезпечує високу ефективність функціонування агрокорпорацій, що позитивно впливає на розвиток аграрного виробництва. Акумуляуючи величезні масиви земельних угідь (за офіційними даними середній розмір агрохолдингу в Україні у 2011 р. становив майже 200 тис. га., що удвічі більше порівняно з 2007 р. [2]) корпоративні агроформування збільшують обсяги виробництва сільськогосподарської продукції для задоволення потреб внутрішнього ринку. Зокрема, у Житомирській області вони виробляють близько 75 % зерна, 90 % – кукурудзи, 70 % – сої, ріпаку і соняшнику [4]. Окрім цього вони є основними експортерами сільськогосподарської продукції.

Агрокорпорації є активними суб'єктами інноваційної діяльності. Інвестуючи значні кошти у розробку та застосування інноваційних технологій, впровадження сучасних систем управління якістю, вони сприяють підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників на світовому ринку агропродовольчої продукції (рис. 1).

Рис. 1. Вплив агрокорпорацій на сталість сільського розвитку.

Однак, виробництво більшості агрокорпорацій є монокультурним, що має негативні наслідки не лише для аграрної економіки, знижуючи рівень її диверсифікованості, а й для навколишнього природного середовища. Вирощування інтенсивних культур (соняшнику, кукурудзи, сої, ріпаку) без дотримання сівозмін призводить до виснаження ґрунту, зниження його природної родючості.

Переважає негативним є вплив агрокорпорацій на соціальний розвиток сільських територій. Його проявом є скорочення обсягів фінансування закладів соціальної інфраструктури, зниження рівня зайнятості сільського населення, зменшення податкових платежів до місцевих бюджетів тощо.

Підсумовуючи вищенаведену інформацію можна зробити висновок, що корпоративні підприємства володіють потужним економічним та інноваційним потенціалом, що дозволяє їм справляти позитивний вплив на розвиток аграрного виробництва, сприяючи його відродженню, підвищенню конкурентоспроможності на вітчизняному та світовому ринку. При цьому агрокорпорації є бізнес-структурами, діяльність яких спрямовано на отримання суто економічного ефекту, що знаходить негативне відображення на соціально-економічному розвитку села та екологічному стані навколишнього природного середовища, порушуючи цим самим умови сталого сільського розвитку.

Використані джерела інформації

1. Коваленко О. В. Розвиток корпоративно-інтегрованих агроформувань: зарубіжний досвід і українська практика / О. В. Коваленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua>.
2. Формирование и развитие агрохолдингов в Украине [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://investycii.org/investuvanya/naukovi-publikatsiji/formyrovanye-y-razvytye-ahroholdynhov-v-ukrayne.html>.
3. <http://www.zt-invest.org>
4. <http://economy-zt.info>